

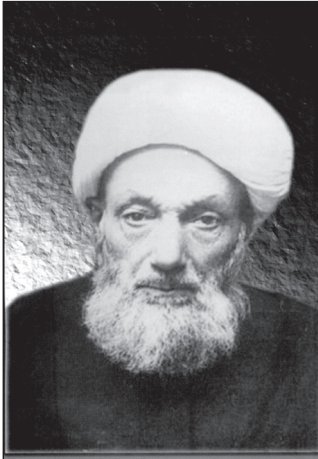
وقف نامه

کتابخانه شیخ آقا بزرگ تهرانی

جعفر خلیلی

مقدمه

شیخ آقا بزرگ تهرانی (۱۲۹۳-۱۳۸۹ق) صاحب موسوعه «الذریعه إلى تصانیف الشیعه»، از شاگردان میرزای شیرازی و یکی از متفکران و پژوهشگران برجسته تشیع که از یادگارهای او تأسیس کتابخانه‌ای با آثار فاخر در نجف اشرف است.

محمدحسن منروی (شیخ آقابزرگ تهرانی)

این کتابخانه را آقابزرگ از زمان آغاز تحصیل گردآوری کرده است. تأسیس ابتدایی کتابخانه در سامراء بود و خود شیخ نیز مقیم این شهر شده بود؛ اما آن هنگام که برای سکونت به نجف آمد، کتابخانه‌اش را نیز به آنجا منتقل کرد و تمام همت و توجه و عنایت بی‌بدیل خود را متوجه آن نمود و توانست کتاب‌هایی از دورترین نقاط جهان گرد آورد؛ به‌ویژه از مصر و ایران. امروزه یکی از نفیس‌ترین کتابخانه‌های جهان اسلام به شمار می‌رود و کتاب‌های چاپی و خطی ارزشمندی را در خود جای داده است.

آقا بزرگ با کمک همین کتابخانه بود که توانست دو موسوعه «الذریعه إلى تصانیف الشیعه» و «طبقات اعلام الشیعه» را تألیف کند. کتابخانه آقابزرگ دارای ۵۰۰۰ مجلد است که ۱۰۰۰ نسخه از آنها خطی می‌باشد.

مهم‌ترین مخطوطات این کتابخانه عبارت است از:

- مناهل الضرب فی انساب العرب؛ سیدجعفر أعرجی
- مصباح الزائر؛ سید بن طاووس (درباره دعا)
- مصباح المتجهد؛ شیخ طوسی (درباره دعا)
- آداب مناظره؛ عضدی
- ابواب الجنان؛ ملا محمدرفیع قزوینی
- اثبات الواجبات الجلالیه؛ ملا جلال‌الدین دوانی
- احکام اهل‌الآخره؛ سیدشریف مرتضی
- اخلاق ناصری؛ شیخ نصیرالدین طوسی
- ارشاد الاذهان؛ علامه حلی
- بعض المباحث فی احکام الکلام، سید شریف مرتضی

آقابزرگ تهرانی کتابخانه‌اش را در سال ۱۳۷۵ ق وقف نمود. ایشان وقف‌نامه‌ای با گواهی چهار شخصیت حوزه علمیه نجف تنظیم و ثبت کرد. این عالم خدوم به فرهنگ و تمدن اسلامی، پس از فوت بنا بر وصیتش در زیرزمین کتابخانه به خاک سپرده شد. متأسفانه امروزه کتابخانه و مزار آقابزرگ از وضعیت مناسبی برخوردار نیست و رسیدگی به آن، به نوعی حفظ میراث شیعه و تکریم خادمان بی‌منت و مخلص تمدن اسلامی است.

آقابزرگ تهرانی کتابخانه‌اش را در سال ۱۳۷۵ق وقف نمود. ایشان وقف‌نامه‌ای با گواهی چهار شخصیت حوزه علمیه نجف تنظیم و ثبت کرد. این عالم خدوم به فرهنگ و تمدن اسلامی، پس از فوت بنا بر وصیتش در زیرزمین کتابخانه به خاک سپرده شد. متأسفانه امروزه کتابخانه و مزار آقابزرگ از وضعیت مناسبی برخوردار نیست و رسیدگی به آن، به نوعی حفظ میراث شیعه و تکریم خادمان بی‌منت و مخلص تمدن اسلامی است.

متن وقفنامه

بسم الله الرحمن الرحيم، و به ثقتی

حمد خدایی را سزااست که بر خطورات قلب همگان واقف، و از خفایای سرّی مردم مطلع، و بر آنچه در برگ‌برگ دفاتر نوشته می‌شود، عالم است.

سلام و درود بر کسی که قرآن کریم بر او نازل شد؛ قرآنی که همه کتاب‌های آسمانی گذشته را نسخ نمود، و سلام بر اوصای معصوم پیامبر و سلام بر حافظان شریعت. و اما بعد ...

از آن جایی که شرع مقدس مرا بر آن داشت که یک صدقه جاریه‌ای از خود به جای بگذارم، و از طرفی فرزندانم مرا تشویق می‌نمودند که کتاب‌هایم در نجف اشرف بماند تا همه علاقه‌مندان و طلاب و بزرگان بتوانند از آن استفاده کنند، فرصت را غنیمت شمردم و از خداوند عزوجل طلب خیر و صلاح نمودم و صیغه وقف را بر تمام آنچه در کتابخانه داشتم، جاری کردم؛ کتابخانه‌ای که در سال ۱۳۵۴ق با خود از سامراء به نجف آوردم.

البته این وقف شامل کتب چاپ شده‌ام، مانند «الدَّرِیْعَةُ» و «طبقات اعلام الشَّیْعَةِ» نمی‌شود؛ چراکه آنها باید فروخته شوند و در آمدش در چاپ مجلّدات بعدی صرف گردد. همچنین شامل مخطوطاتی که به دست خود نوشتم، نمی‌شود؛ چراکه قبلاً آنها را برای اهل علم از میان فرزندان پسرم وقف خاصّ نمودم تا از آن منتفع شوند و اقدام به چاپش نمایند.

تولیت این کتابخانه را به دامادم حاج شیخ حسین و جناب سید مهدی مدرّسی و فرزندان پسرم که در تهراند و فرزندان ایشان واگذار کرده‌ام، و ایشان (ان شاء الله) به نگه‌داری از آن

اقدام خواهند کرد، و عوائد و منافع آن را صرف هزینه‌های کتابخانه می‌کنند. بر فرض اگر فرزندانم کسی از نسل خود باقی نگذاشتند یا کسی از ایشان اقدام به نگهداری از کتابخانه نکرد، کتاب‌ها به کتابخانه امیر مؤمنان علیه السلام منتقل شود؛ کتابخانه‌ای که علامه امینی چند سال پیش از این آن را تأسیس نمود.

در هر صورت این کتاب‌ها تا زمانی که قابل استفاده باشد، وقف شده تا این که حضرت ولی عصر (عج) ظهور نماید و در مورد آن به اذن پروردگار خود تصمیم بگیرند. کسی که این وقف را از وقفیت برگرداند، گنااهش بر عهده خودش خواهد بود. صیغه وقف در روز جمعه ۲۵ ماه ذی‌الحجه، درست یک ماه بعد از «دحوالارض» اجرا شد و بعد از گذشت سه ماه و سه روز از اجرای صیغه، در روز پنج‌شنبه بیست و یکم رمضان مفاد آن را در حالی که در خانه خود در نجف اشرف نشسته‌ام، با دست لرزان خویش نوشتم.

فانی، آقابزرگ تهرانی

این برگه به امضای این اعلام رسید:

۱. سید محمد طاهر شیرازی
۲. حسین مشکور
۳. شیخ محمدرضا مروّجی طبسی نجفی
۴. ابراهیم حسینی شیرازی، مشهور به میرزای اصطهباناتی^۱

پی‌نوشت:

۱. موسوعة النجف الاشرف، جعفر خلیلی، ج ۷، ص ۲۶۱.